

Új Selyemút – Új lehetőségek – Beszámoló a Boao Pénzügyi Együttműködési Konferenciáról*

Kovács Levente

A Boao Fórum államoktól független, non-profit szervezet, amelynek a konferenciáin a nemzeti kormányok, az üzleti élet magas szintű képviselői, valamint akadémikusok és kutatók vesznek részt, Ázsiából és más kontinensekről. Küldetése a regionális integráció erősítése, továbbá a fejlesztési célkitűzések minél hatékonyabb megvalósításának elősegítése az ázsiai országokban. A Fórum 2001-es alapítása óta szakmai körökben nagy elismerést szerzett, és a nemzetközi, elsősorban ázsiai gazdasági és pénzügyi együttműködés kérdéseinek szellemi műhelyévé vált. A Londonban 2015. november 8-a és 10-e között, „Boao Fórum: Ázsiai Pénzügyi Együttműködési Konferencia” címmel megrendezett esemény központi témája az Ázsia és Európa közötti gazdasági és pénzügyi együttműködés erősítése volt, középpontjában „a pénzügyi összekapcsolódás új jövőképével”.

Közép-európai bankszakértőként, a Kínai Bankszövetség elnökének meghívására először – és régióink bankszövetségei közül egyetlenként – vehetett részt a konferenciabeszámoló szerzője e rangos nemzetközi eseményen. A pénzügyi együttműködés erősítésének témakörébe a konferencia szervezői egyaránt beleértették – teljes joggal – a kereskedelmi kapcsolatokat, beruházásokat, a kulturális és személyes együttműködést. Az egyes szekciók elemezték a globális finanszírozás irányításának kiegyensúlyozottabbá tételét, a G-20 új, középtávú munkatervét, az infrastruktúra-fejlesztés innovatív finanszírozását, továbbá az ázsiai és európai pénzügyi rendszerek sokszínűbbé tételét és azok összekapcsolását.

A konferencia érdekes és szakmai szempontból egyik izgalmas eseménye volt a pénzügyi vezetők kerekasztal-beszélgetése, amelyen a Magyar Bankszövetség képviselőjében ezen sorok szerzője egy úgynevezett panel előadást tartott. A kerekasztal-beszélgetésen a következő, lényegi kérdések kerültek napirendre: a jövő bankrendszerének változó „tájképe” a technológiai forradalom tükrében és az ehhez kapcsolható kockázatkezelés; az Ázsia és Európa közötti pénzügyi kapcsolatok erősítése és a pénzügyi együttműködés innovatív lehetőségei; az Ázsia és Európa közötti pénzügyi együttműködési mechanizmus kiépítésének feltételei a globális

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Kovács Levente a Magyar Bankszövetség főtitkára. E-mail: kovacs.levente@bankszovetseg.hu.

szabályozás távlataiban; az ázsiai és európai pénzügyi, valamint tőkepiacok kétirányú megnyitása; feladatok az olyan új lehetőségek kihasználása érdekében, mint a „Belt and Road” stratégia, elősegítve az Ázsia és Európa közötti együttműködést; az Ázsia és Európa közötti pragmatikus pénzügyi együttműködés és fenntartható gazdasági növekedés erősítése; az Ázsia és Európa közötti pénzügyi együttműködés kilátásainak és lehetőségeinek feltárása.

A húszfős pénzügyi kerekasztal szervezője és szellemi irányítója a Kínai Bankszövetség volt, a beszélgetés moderátora pedig a Kínai Bankszövetség elnöke, Yang Zaiping. Az előadók a gazdasági és pénzügyi élet különböző területeiről érkeztek. Közöttük volt Pakisztán korábbi miniszterelnöke, a kínai bankfelügyelet helyettes elnöke, a Da-gong Globális hitelminősítő elnöke, a Bank of Tokyo-Mitsubishi vezérigazgatója, a Gingko International elnöke, a HSBC RMB Global Development elnöke, az International Banking Federation elnöke, az Európai Bankföderáció vezérigazgatója. Ebben az előadói körben, a kerekasztal témáinak keretén belül az ötödik témakörben kerültek megfogalmazásra azok a gondolatok, amelyek közép-európai, s mindenekelőtt magyar szempontból segíthetik az Ázsia és Európa közötti pénzügyi együttműködést, mindvégig szem előtt tartva azt, hogy régióknak melyek lehetnek – a kölcsönösség elve alapján is – az elsődleges pénzügyi és gazdasági érdekei. A szigorúan behatárolt időkeretek között, a panel címének megfelelően a mondanivaló arra koncentrált, hogy a nemzetközi gazdasági és pénzügyi kapcsolatok legutóbbi fejleményei milyen lehetőségeket kínálnak, amelyeket meg kell ragadni, amelyekkel élni kell a fenntartható növekedés érdekében, különös tekintettel a kínai kormány „Belt and Road” címen meghirdetett stratégiájára. Kiindulásként érdemes volt kihangsúlyozni, hogy nézetünk szerint a Boao Fórum azért rendkívül időszerű esemény, mert napjaink egyik legnagyobb kihívására keresi a választ, nevezetesen arra, hogyan érhető el a fenntartható gazdasági növekedés. Ez nemcsak globális kérdés, hanem elsőrendű érdekük a nemzetgazdaságoknak és a regionális integrációknak is. A 2008–2009 években kirobbant válságot követően nemzetközi szinten is egyetértés alakult ki abban, hogy új gazdasági paradigmára van szükség, amelynek kialakításában az ázsiai és csendes-óceáni térségnek, legfőképpen Kínának, elsődleges szerepe van. A konferenciabeszámoló szerzőjének előadása a következő témakörökre fókuszált.

(i) A Boao Ázsiai Fórum (Boao Forum for Asia) elnevezésű pénzügyi együttműködési konferencia egy rendkívül fontos esemény, mivel napjaink döntő kihívásával foglalkozik: hogyan érhető el a fenntartható gazdasági növekedés. Ez a nemzeti gazdaságok és regionális integrációk számára egyaránt globális kérdést és kihívást jelent.

(ii) E kérdésre az egyik legkézenfekvőbb válasz, hogy egy új gazdasági paradigma szükséges, amelyben az ázsiai és csendes-óceáni térség, és legfőképpen Kína, tölt be vezető szerepet.

(iii) Globális viszonylatban fontos, hogy a nagy gazdasági integrációk és gazdasági együttműködések – mint például az Európai Unió, az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (Asia-Pacific Economic Cooperation) vagy a Transzatlanti Kereskedelmi és Befektetési Egyezmény (Transatlantic Trade and

Investment Partnership) megkötésére vonatkozóan az EU és USA között folytatott tárgyalások – hozzájáruljanak ezen új paradigma megteremtéséhez. Az ázsiai és csendes-óceáni térség integrálására vonatkozó két kezdeményezés – azaz az USA által vezetett Csendes-óceáni Társulás (Trans-Pacific Partnership) és a Kína által vezetett Regionális Átfogó Gazdasági Társulás (Comprehensive Economic Partnership) – eredménye szintén fontos hatással lesz erre a globális folyamatra. (iv) E tekintetben, a Kína által – „going global” vagy „going out” néven – meghirdetett nyitási stratégia egy fontos fejlemény, és szerves részét képezi az „út és övezet” (One Belt, One Road) (vagy Új Selyemút (New Silk Road) projekt néven is ismert) programnak, ahol ismét felmerül az alapvető kérdés: Mit kell tennünk ahhoz, hogy részesedjünk az új lehetőségek előnyeiből? És ez a mostani vitafórumunk legfontosabb témája. (v) Véleményem szerint elengedhetetlen a következő előfeltételek elemzése: kedvező kereskedelmi kapcsolatok és feltételek, közvetlen külföldi befektetés, jelentősebb közös projektek (pl. infrastruktúra), amelyek előnyeit nemcsak egy ország, hanem az a gazdasági integráció, amelyhez az adott ország tartozik, is élvezi (Magyarország esetében ez az Európai Unió) és végül, de nem utolsósorban, a megfelelő finanszírozási feltételek megteremtése. (vi) Az Európai Unió, és a közép- és kelet-európai térség – amelyre sokan az EU növekedési motorjaként tekintenek az elkövetkező nagyjából egy évtizedben – mindezen feltételeket képes biztosítani Kína számára. Szorosan integrált régiókban, és különösen Magyarországon, a külföldi befektetések, a fejlesztési projektek és a finanszírozási keretek elengedhetetlenek a gazdasági növekedés fenntartásához. Másrésztől elmondhatjuk, hogy az egyik legjobb bejárást kínáljuk az Európai Unió hatalmas piacára, amely fontos Kína és az ázsiai térség számára. Ami a pénzügyi feltételeket illeti, fontos eszközként tekintünk a renminbi (RMB) nemzetközivé tételére. Ez év október 2-án, a People’s Bank of China (a kínai jegybank) és a Magyar Nemzeti Bank hivatalosan bejelentették, hogy a Bank of China budapesti székhelyű regionális fiókja megkapta az engedélyt, hogy megnyissa a magyar RMB Klíringközpontot. Mivel ez az iroda regionális hatáskörrel rendelkezik, ez azt jelenti, hogy az RMB Klíringközpont – Hong Kong, Taiwan, Párizs, Frankfurt, Sydney és Kuala Lumpur mellett – az egész közép- és kelet-európai térséget kiszolgálja majd. Emellett a magyarországi Bank of China a „One belt, One road” kötvények kibocsátására is engedélyt kapott. (vii) Összefoglalva: az új lehetőségek karnyújtásnyira vannak és azokat meg kell ragadnunk a szoros együttműködés és nyílt párbeszéd segítségével.

A globális szinten a nagy gazdasági integrációknak, a gazdasági együttműködési térségeknek tevélegesen részt kell vállalniuk ezen új paradigma kialakításában. Ezek között természetesen meg kell jelennie az Európai Uniónak, az Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködésnek, továbbá az Európai Unió és az USA között folyó tárgyalások eredményeképpen várhatóan létrejövő Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Partnerségi megállapodásnak (TTIP), amely a világgazdaságra is kiható kereskedelmi térséget hoz létre. Az USA-val folyó TTIP-tárgyalásokon túl az Európai

Uniónak is elsőrendű érdeke a részvétel ebben a folyamatban. Az Európai Unió Bizottsága az elmúlt évben, mandátumának megkezdésekor, Juncker elnök vezetésével meghatározta az Unió előtt álló tíz legfontosabb, elsőbbséget élvező feladatot. Ezek között az első a fenntartható gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés.

Az ázsiai térségben ezzel párhuzamosan – mint említettük – jelentős előrehaladást és fejlődést ért el az Ázsiai és Csendes-óceáni Együttműködést erősítő tárgyalássorozat. Ebben a térségben meghatározó jelentőségű a kínai gazdaság, a kínai bankrendszer ereje, és ennek alapján a kínai kormány közelmúltbeli stratégiai döntése, amelynek hivatalos neve „going global, going out”, ami azt jelképezi, hogy a kínai gazdasági növekedés erősítése és fenntarthatósága érdekében, a belső kereslet növelése mellett a kormány támogatja, ösztönzi a kínai vállalatok és pénzügyintézetek külföldi tőkeberuházásait. Ez a folyamat része a világszerte ismert átfogó kínai tervnek, a „One Belt and One Road Programnak”.

Mint az előzőkből látható, mind az Európai Uniónak, mind az ázsiai térségnek, valamint Kínának is érdeke az együttműködés. Kérdés, hogy melyek azok a kínálkozó lehetőségek, amelyeket kölcsönösen meg kell ragadni? Kérdés, hogy ennek a folyamatnak megteremthetők-e az eszközei és feltételei?

Az integrációs, szabadkereskedelmi térségeket célzó, a piacokat kölcsönösen megnyitó törekvésekről már szóltunk, úgy az ázsiai, csendes óceáni régióban, mint az EU és az USA között folyamatban lévő tárgyalások vonatkozásában. Szűkítsük most le a megragadható lehetőségek vizsgálatát az Európai Unióra és Kínára. Az Európai Unió számára elsőrendű fontosságú a gazdasági növekedés élénkítése és annak fenntarthatóvá tétele. Az azonban, hogy ez az EU Bizottság első számú prioritása, szükséges, de önmagában még nem elégséges feltétel. Ennek a célnak az eléréséhez fel kell sorakoztatni az eszközöket is. Pénzügyi oldalról az Európai Unió egyik legfontosabb döntése a Monetáris Unió teljessé tétele az előttünk álló időszakban. Közvetlenül a londoni Boao-konferenciát megelőzően, október végén jelentette be a Bizottság a Monetáris Unió megerősítésének konkrét terveit, szakaszait. Az első szakaszban, amely a 2015 és 2017 közötti időszakot öleli fel, le kell rakni a Monetáris Unió zökkenőmentes működésének alapjait.

Az érdekesség és a külső pénzügyi a kapcsolatok fontossága miatt jegyezzük meg, hogy ennek az akciótervnek része az eurózóna külső képviseletének megerősítése is. A Bizottság álláspontja szerint az eurótérség külső képviselete nem tartott lépést a valutaövezet megnövekedett gazdasági és pénzügyi súlyával. Miközben az USA-dollárnak egyetlen erős képviselete van a pénzügyi világban, addig az euróövezet tagállamai nem egységes nyelven beszélnek. A Bizottság javaslata szerint az euróövezetnek egységes képviseletre van szüksége a nemzetközi szinten és az IMF-ben, úgyhogy az utóbbiban az Eurogroup elnöke lesz az euróövezet képviselője. A Monetáris Unió teljessé tételének pedig további fontos eleme a Bankunió felépítésének befejezése.

A nemzetközi pénzügyi kapcsolatok, tőkebefektetések szempontjából az Európai Unió következő, bevezetés és megvalósítás alatt álló terve a tőkepiaci unió létrehozása. Ez a Bizottság beruházási tervének egyik kulcsfontosságú eleme: a megvalósítás akciótervét a Bizottság ugyancsak a londoni konferenciát megelőzően hagyta jóvá. A tőkepiaci unió célja, hogy növelni lehessen az üzleti vállalkozások számára elérhető változatos finanszírozási forrásokat, biztosítani lehessen a hosszú távú, fenntartható beruházások, valamint az EU-szintű infrastruktúra-beruházások finanszírozásának szabályozó környezetét, a magán- és külföldi tőke bevonását annak érdekében, hogy elérhetőek legyenek az európai beruházási terv célkitűzései.

Ha ezeket az európai uniós folyamatokat összevetjük a kínai kormány stratégiai célkitűzéseivel, akkor megbizonyosodhatunk arról, hogy valóban léteznek, illetve kialakulhatnak olyan együttműködési lehetőségek, amelyek mindkét fél érdekét szolgálják, és amelyeket meg kell ragadni.

Kínai szempontból ez az együttműködési lehetőség, némileg leegyszerűsítve, a következőképpen foglalható össze. Az elmúlt években a kínai kormány számos reformot vezetett be (árreform, agrárreform, vidéki iparfejlesztési reform stb.), de most tovább kell lépni. A kormány meghirdetett programja szerint a túlzott ütemű gazdasági növekedés nem egészséges, de a növekedés bizonyos szintjét – amit jelenleg 6%-ban határoznak meg – fenn kell tartani. Ennek biztosítására számos döntés született, a belső kereslet és fogyasztás élénkítésétől a népesség előregedésének megállításáig, szempontunkból azonban a probléma kezelésének nemzetközi vonatkozásai érdekesek. A kialakított stratégia első és talán legfontosabb feladata, hogy a több évtizedes tömeges tőkebeáramlást meg kell fordítani, és a felhalmozott, jelentős iparitöbblet-kapacitást, tőketartalékot a külföld irányában kell „hasznosítani”. Ennek a koncepciónak kidolgozták azokat a gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi feltételeit, amelyek a megvalósítást lehetővé teszik.

Megszületett és meghirdetésre került a „One Road, One Belt” program, amely megteremti a szerződéses és infrastrukturális feltételeit annak, hogy a kínai áruk nyugati irányban Közép-Ázsián keresztül eljussanak Európáig és az EU piacáig (ez az úgynevezett Zöld Út), vagy tengeri úton, Délkelet Ázsián és Dél-Ázsián át Afrikáig és Európáig (ez a Kék Út).

A kereskedelem, ezen belül pedig elsősorban az exportlehetőségek bővítése áll a koncepció középpontjában. Az Ázsiai és Csendes-óceáni Együttműködési Megállapodásról már az előbb említést tettünk. 2015 október 5-én, hétévi tárgyalássorozat után sikerült lezárni a Trans-Pacific Partnership (TPP) megállapodást, amelyhez mintegy harminc ország mellett az USA és Kanada is csatlakozott. Témánk szempontjából figyelemre méltó a megállapodás hivatalos célja: „cél a gazdasági növekedés elősegítése, a munkahelymegőrzés és munkahelyteremtés támogatása, az innováció, termelékenység és versenyképesség erősítése, az életszínvonal emelése, a szegény-

ség csökkentése”. Ez a célkitűzés szinte szó szerint megegyezik az EU-bizottság már említett tíz prioritásának első részével.

A „One Belt, One Road”, illetve a „Going Global” programnak nemcsak a kereskedelmi útvonalakat kell biztosítani, hanem annak pénzügyi és finanszírozási feltételrendszerét is. Mint említettük, Kína jelentős likviditással és külföldön (is) befektethető tőkével rendelkezik. Ezenfelül Kína kezdeményezte az Ázsiai Infrastruktúra Beruházási Bank (Asian Infrastructure Investment Bank –AIIB) létrehozását, amely olyan nemzetközi pénzügyi intézmény, amely elsősorban az ázsiai, csendes-óceáni térség infrastruktúra-beruházásait tervezi finanszírozni. 2015 szeptemberében jutott el odáig az alapítás folyamata, hogy több mint harminc leendő résztvevő fogadta el a bank alapító okiratát, és megkezdődött az alaptőke lejegyzése. Ezt a bankot többen az IMF, a Világbank és az Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank—ADB) versenytársának tekintik, ezért az USA, Japán és Kanada nem tagjai az aláíróknak.

A finanszírozás és a pénzügyi feltételek szempontjából fontos kérdés az RMB nemzetközivé tétele és annak alkalmazhatósága a napi üzleti kapcsolatokban. Éppen ezért a kínai kormány komoly erőfeszítéseket tett az RMB nemzetközi elfogadtatása érdekében, és eddig nem kevés sikerrel. Döntő fontosságú lesz 2015. november 30-a, amikor az IMF igazgatósági ülése arról dönt, hogy az RMB részese lehet-e az IMF nagy presztízszt képviselő valutakosarának, az SDR-nek (Special Drawing Rights). Az SDR valutakosarát eddig a dollár, az angol font, a jen és az euró képezte. Az RMB belépése egyben azt is jelentené, hogy a világ egyik tartalékvalutájává válna. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, a háromból legalább két alapfeltételnek kell megfelelni: egyrészt hogy az RMB „széles körben használt legyen”, másrészt hogy „szabadon felhasználható legyen”. Mivel Kína a világ egyik legnagyobb, vagy talán a legnagyobb kereskedelmi forgalmat lebonyolító országa, az IMF szakértői szerint az RMB mindkét fenti követelménynek eleget tesz. A harmadik feltétel a „konvertibilitás”, az első kettő megléte esetén már nem kizáró ok. Ezért a november végi pozitív döntés már megelőlegezett, ami nagy áttörés lesz Kína számára.

Az előzőekben röviden arról igyekeztünk képet adni, hogy a háttérben milyen nemzetközi folyamatok adják a londoni Boao Fórum valódi jelentőségét.

Azt látjuk, hogy Kína és az ázsiai térség, valamint az Európai Unió és az Egyesült Államok a gazdasági és pénzügyi válság kitörése óta meghatározták a helyzet lehetséges kezelésének programját, eszközeit és időbeni ütemezését. Kezdetben úgy tűnt, hogy ezek a gazdasági nagyhatalmak és régiók elindultak két, egymással párhuzamos úton. A két út állomásai többnyire hasonlóak, és szembevetnő számos időbeni egybeesésük. Ma pedig, ismerve e nagy gazdasági egységek érdekeit, egyértelművé válik, hogy érdekeiktől vezérelve ezek az utak találkoznak.

A két út egyik találkozási pontja – nem csak földrajzi értelemben—Magyarország. Magyarország és a közép-európai régió fontos kapuja az ázsiai és kínai exportnak, amikor az az Európai Unió piacára irányul. Jelentős az igény a külföldi, ez esetben kínai tőkeberuházásokra, az infrastruktúra fejlesztésének támogatására. Jelésszerűen kell megemlíteni a Belgrád-Budapest vasútvonal kínai részvétellel tervezett korszerűsítését, amely remélhetően a „zöld út” egyik fontos szakasza lesz.

Nehéz röviden értékelni egy nagyszabású konferencia eseményeit, ahol több mint 300 véleményformáló vezető, döntéshozó, kormányzati képviselő és akadémikus vett részt 22 országból. Az előadások, szakmai megbeszélések, a pénzügyi vezetők kerekasztal fóruma átfogóan, holisztikusan kereste a választ a világgazdaság égető kérdéseire: hogyan érhető el fenntartható gazdasági növekedés, hogyan alakíthatók ki az ázsiai térség és Európa erős pénzügyi kapcsolatai. A tanulság mindenképpen az, hogy Ázsia és Európa számára elengedhetetlen az együttműködés, növelni kell a pénzügyi összekapcsolódást a kontinensek között, és körvonalazódnak azok a lehetőségek, amelyek erősíthetik a gazdasági növekedés dinamizálását és fenntartását.

Közös érdek, hogy javuljanak a nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi működés feltételei, meg kell könnyíteni a tengerentúli tőkeberuházások lehetőségét, meg kell határozni azokat a nagyobb lélegzetű, elsősorban infrastrukturális projekteket, amelyeknek megvalósítása kölcsönös érdek, amit nemcsak a nemzetállamok, hanem a gazdasági közösségek is támogatnak. Ebben a környezetben Magyarország is nyitott és érdekelt a beruházások, a tőkebejövétel támogatásában és a megfelelő finanszírozási feltételek létrehozásában.

Az érdekeink tehát jelentős részben egybeesnek, a lehetőségek adottak, azokat meg kell ragadni.